

підрозділів податкової міліції щодо боротьби з порушеннями податкового законодавства.

5. Потребує прискорення впровадження в практичну діяльність підпорядкованих Міндоходів України органів і підрозділів автоматизованої системи моніторингу рівня корупції, що була розроблена і частково апробована в системі Державної податкової служби України. У цьому сенсі доцільним буде поширення використання в контрольно-перевірочній роботі інформаційних технологій (електронний аудит), а для оцінки рівня ураженості корупцією територіальних органів Міндоходів України – даних антикорупційного інтерактивного сервісу «Пульс».

6. Позитивні результати з мінімізації прояву корупції в органах і підрозділах Міндоходів України можуть надавати спеціальні операції, наприклад «Держкордон – 2013», яку міністерство проводить з 14 лютого і до кінця 2013 р. Мета операції: посилення протидії корупції та іншим правопорушенням, пов'язаним зі зловживаннями співробітників, під час контролю за дотриманням митних правил і визначенням вартості товарів (з приводу недопустимості її заниження) у процесі проходження суб'єктами підприємницької діяльності митних процедур (за повідомленнями Міндоходів України порівняно з минулим роком станом на 25 квітня 2013 р. унаслідок проведення спецоперації надходження до бюджету збільшено на 123,5 млн грн.).

Головне – вживатись антикорупційні заходи повинні системно, наполегливо і безкомпромісно, з урахуванням як позитивного, так і негативного вітчизняного та іноземного досвіду.

Список використаних джерел

1. **Клименко О. В.** З корупціонерами – не по дорозі / О. В. Клименко // Вісн. податкової служби України. – 2012. – № 17 – 18. – С. 2 – 8.
2. **Медведько О.** Захист від злочинності та корупції – державний пріоритет / О. Медведько // Уряд. кур'єр. – 2007. – № 178. – С. 5.
3. **Мельник М. І.** Хабарництво: загальна характеристика, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства : монографія / Микола Іванович Мельник. – К. : Парламент. вид., 2000. – 256 с.
4. **Мизерий А. И.** Уголовно-правовые и криминологические аспекты борьбы с коррупцией в органах власти : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Мизерий А. И. – Н. Новгород, 2000. – 29 с.
5. **Никоненко В.** Прокуратура стане ангелом-хранителем? / В. Никоненко // Уряд. кур'єр. – 2012. – № 97. – С. 5 – 11.
6. **Оніщук М.** Ми повинні формувати антикорупційну свідомість суспільства / М. Оніщук // Уряд. кур'єр. – 2008. – № 42. – С. 5 – 9.
7. **Про стан законності у державі за 2012 рік** : інформація Генеральної

прокуратури України Верховній Раді України (відповідно до статті 2 Закону України «Про прокуратуру»). – К. : Генеральна прокуратура України, 2013. – 95 с.

8. **Про стан** протидії корупції в Україні : рішення Ради нац. безпеки і оборони України від 31 жовт. 2008 р. № 1101/2008. – Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0035526-08.

9. **Ющенко В. А.** Ми починаємо нову сторінку української історії / В. А. Ющенко // Уряд. кур'єр. – 2005. – № 13. – С. 3 – 7.

10. **Янукович В. Ф.** Реформи потребують прискорення. Вступне слово Президента України до Верховної Ради про внутрішнє і зовнішнє становище України / В. Ф. Янукович // Уряд. кур'єр. – 2012. – № 116. – С. 1 – 3.

Надійшла до редколегії 30.10.13

УДК 332.871

Олена ЗАЙКА

Класичний приватний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В ГАЛУЗІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Аналізується ситуація, що склалась у сфері енергозбереження в житлово-комунальному господарстві та розробляються пропозиції щодо її вдосконалення.

Ключові слова: енергозбереження в галузі житлово-комунального господарства, теплова енергія, енергозбереження в будівлях, підвищення енергетичної ефективності будинків, тариф на послуги теплопостачання, єдина державна система моніторингу.

Елена Заика. Совершенствование государственной политики относительно решения проблемы энергосбережения в отрасли жилищно-коммунального хозяйства

Анализируется ситуация, сложившаяся в сфере энергосбережения в жилищно-коммунальном хозяйстве и предлагаются мероприятия по ее совершенствованию.

Ключевые слова: энергосбережение в отрасли жилищно-коммунального хозяйства, тепловая энергия, энергосбережение в зданиях, повышение энергетической эффективности домов, тариф на услуги теплоснабжения, единая государственная система мониторинга.

Olena Zaika. Ways of improving of public policy for energy saving problem solution in residential and utilities services sector

Energy inefficiency, wasteful energy use by enterprises or households starts us seriously thinking on the energy saving problem in the state.

Key words: energy saving in residential and utilities services sector, energy saving in buildings, funding for energy efficiency of apartment buildings, tariffs for heating, united state monitoring system.

Порівняно з іншими окремими секторами, сектор житлового фонду в Україні є одним із найбільших споживачів енергії, на частку якого припадає майже 30 % загального кінцевого споживання енергії. Це значення не змінювалося суттєво за останні 10 років з 2001 р. Частка споживання природного газу в житловому секторі зросла з 35 % від загального споживання у 1993 р. до 55 % у 2004 р. і 59 % у 2008 р. Решта потреби в тепlopостачанні покривається централізованим тепlopозабезпеченням (19%), електроенергією (11 %), вугіллям (6 %), нафтою та мазутом (3 %), а також відновлювальними джерелами та відходами (2 %) [1]. Основними експлуатаційними витратами в житловому фонді України є витрати на опалення.

Напрями вирішення проблеми підвищення енергоефективності та енергозбереження в галузі житлово-комунального господарства (ЖКГ) розглядалися у наукових працях багатьох вітчизняних науковців. Серед них можна виділити таких дослідників, як Д. Зеркалов [3], Г. Землюк, А. Круць [2], В. Рибачук [7], А. Любаревич [5]. Нагромаджено достатній обсяг розробок, проєктів, теоретичних і економічних обґрунтувань, однак проблема залишається невирішеною і потребує розробки дієвих напрямів упровадження найбільш ефективних і доцільних розробок з підвищення показників енергозбереження в галузі ЖКГ.

Метою дослідження є аналіз ситуації, що склалась у сфері енергозбереження в галузі ЖКГ та розробка пропозицій щодо її вдосконалення. Досягнення мети обумовлено вирішенням таких завдань:

- оцінка статистичної інформації про технічний стан комунальної теплоенергетики;
- огляд правового забезпечення та основних принципів державної політики у сфері енергозбереження;
- визначення основних проблем і перешкод у реалізації реформ з підвищення енергоефективності та енергозбереження в ЖКГ;
- характеристика основних переваг запровадження єдиної державної системи моніторингу виробництва, постачання, транспортування, споживання та оплати за паливно-енергетичні ресурси і житлово-комунальні послуги;

– розробка пропозицій щодо визначення пріоритетних напрямів державної політики щодо вирішення енергетичних проблем у галузі.

Комунальна теплоенергетика – основний споживач природного газу в житлово-комунальній сфері:

– налічує 21 792 котельні всього, у тому числі комунальних – 14 000. Їх сумарна потужність – 70,5 млн Гкал/рік, приєднане теплове навантаження – 49,0 млн Гкал/рік;

– підприємства завантажені лише на 70 %, значна частина котлів має коефіцієнт корисної дії менше ніж 82 %, техніка експлуатується понад 20 років, використання недосконалого й застарілого обладнання призводить до перевитрат палива на 20 % стосовно світового рівня, до значного забруднення навколишнього середовища;

– теплові мережі у двотрубному обчисленні становлять понад 21 700 км, у тому числі попередньо теплоізольовані труби – лише 854 км, або 3,9 %. В аварійному стані перебуває 2 434,3 км, або 11,2 %, трубопроводів;

– норма перекладання тепломереж – 900 км щорічно, замінюються тільки 500 км, недоремонт – понад 45 %.

Унаслідок зазначеного втрати теплової енергії становлять 13 млн Гкал щорічно, або 11 % від обсягів відпущеної теплової енергії. У перерахунку на природний газ – понад 2,1 млрд куб. м, або 15 % від його загального споживання галуззю [3].

Найбільш вагомим компонентом операційних витрат є витрати на паливо, що становлять 53 % від усіх операційних витрат. Наступну найбільшу частку мають витрати на оплату праці, що становлять 14 % від усіх операційних витрат. Ці дві категорії витрат є найвагомішою часткою (67 % разом), і як такі найбільше впливають на фінансовий стан тепlopостачальних підприємств в Україні. Серед інших найбільшу частку в структурі операційних витрат займають витрати на електричну енергію (7 %), інші операційні витрати (6 %), закупівельне тепло (5 %), відрахування на соціальні заходи (5 %). Частку меншу за 5 % становлять інші матеріальні витрати (4 %), амортизація (3 %) і закупівельна вода (2 %).

Закон України «Про енергозбереження» [6] визначив стратегію технічного розвитку комунальної теплоенергетики, а також основні принципи державної політики у сфері енергозбереження. Однак цей закон є досить декларативним по суті та не визначає механізмів для досягнення поставлених цілей. Сьогодні уряд України розробляє новий варіант Закону України «Про ефективне використання паливно-енергетичних ресурсів».

Слід зазначити, що з 2010 р. різні політичні партії вносили на розгляд Верховної Ради України різні законопроекти щодо

енергоефективності будівель, які були спрямовані на відображення вимог Європейської директиви енергетичної ефективності будівель (Energy Performance of Buildings Directive, далі – Директива EPBD), однак жоден з них поки що не був прийнятий. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, як профільне відомство, що відповідає за житловий фонд України, розробило власний законопроект «Про енергоефективність будівель» та внесло його на розгляд Кабінету Міністрів України, який, однак, повернув запропонований законодавчий акт на доопрацювання.

Що стосується Будівельного кодексу, то перший крок до поліпшення енергоефективності будинків в Україні було зроблено у 1993 – 1995 рр., коли були значно підвищені нормативні вимоги до теплової ізоляції в огорожувальних конструкціях будинків. У 2006 – 2007 рр. було запроваджено нові стандарти для огорожувальних конструкцій будинків [4], які набули чинності з 1 квітня 2007 р.

Після запровадження стандарту ДБН В.2.6-31 упродовж 2008 – 2010 рр. Україна розпочала підготовку нового комплексу норм і положень на підтримку впровадження політики енергоефективності. За новими стандартами запроваджені вимоги до енергоефективності будинків, а також класифікація будинків за показниками енергоефективності та порядок оформлення енергетичних паспортів для новобудов і реконструйованих будинків.

З новими стандартами запровадили гнучкий підхід до розробки теплоізоляційного захисту огорожувальних конструкцій будинків на базі мінімальних вимог до конструктивних елементів будинків чи загального питомого споживання енергії для опалення. Однак поточні українські законодавчі положення не відображають стандартів ЄС і не передбачають повного запровадження Директиви EPBD.

Крім того, Україна потребує положення про інспектування систем опалення та кондиціонування будинків, а також відповідні нормативні межі для незалежної перевірки результатів таких інспекцій та сертифікатів енергоефективності, яку мають здійснювати кваліфіковані експерти.

Це вимагає значних зусиль від уряду України щодо гармонізації української законодавчо-нормативної бази з Директивою EPBD. Загалом порядок енергетичної сертифікації будинків ще не встановлено в Україні, а тому необхідно розробити відповідні нормативні документи, у яких будуть запроваджені методологічні принципи, процедури та законодавчі положення для енергетичної сертифікації будинків, включаючи, але без обмеження, вибір

енергетичних показників, розрахункових і оцінювальних методів з коригуванням, приведення національних контрольних значень у відповідність до прийнятих розрахункових методів, визначення процедур і правил для енергетичного аудиту та сертифікації будинків, визначення національних коефіцієнтів перерахунку (для первинної енергії та викидів CO₂), визначення підготовчих вимог до сертифікаційних експертів і енергетичних аудиторів, установлення переліку сертифікованих аудиторів, будинків, орієнтирів, звітування про виконану роботу тощо [1].

Результативність заходів з підвищення енергоефективності ЖКГ є дуже низькою, ці заходи реалізуються фрагментарно. Керівники органів місцевого самоврядування демонструють переконання в невідворотності інвестиційного шляху вирішення проблеми суттєвого скорочення енергоспоживання в ЖКГ, але як джерела інвестиційних коштів вони розглядають лише бюджет та підвищення тарифів.

Існують інвестори, які готові вкладати кошти в проекти з підвищення енергоефективності ЖКГ, але за наявних умов вони не вбачають у цьому економічного зиску. Існує розуміння мешканцями багатоквартирних будинків необхідності підвищення енергоефективності житла, поліпшення якості та зменшення вартості послуг комунального енергопостачання, але в них відсутня готовність брати вирішення цих питань на себе і бачення перспектив вирішення проблеми енергоефективності власними силами.

Через недостатність бюджетних коштів упровадження засобів енергоефективності в комунальну інфраструктуру міст відбувається безсистемно. Майже відсутні випадки впровадження в комунальну інфраструктуру нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії. Унаслідок цього в умовах подальшої руйнації комунальної інфраструктури комунальники змушені для підтримання рентабельності енергопостачальних підприємств підвищувати тарифи на їх послуги.

Правова ситуація та ментальність місцевих чиновників на сьогодні сформовані так, що вони фактично не вважають своїм обов'язком фінансування заходів з підвищення енергетичної ефективності багатоквартирних будинків, де значна або переважна частина квартир перебуває в приватній власності їх мешканців. Практика підтверджує – комунальні підприємства розробляють та впроваджують заходи з ефективного енергоспоживання тільки в межах своєї відповідальності – у пунктах генерації тепла, на трасах тепло- та водогонів тощо, тобто до точок розподілу послуг. Таким чином, енергозбереження в будівлях, які не є новозбудованими, залишається проблемою їх мешканців.

Втрати теплової енергії в будинку, а також потенціал енергозбереження сьогодні має такий розподіл:

- зовнішні стіни – 40 % (потенціал економії – 70 %);
- вікна, двері – 25 % (потенціал економії – 50 %);
- вентиляція – 15 % (потенціал економії – 65 %);
- гаряча вода – 10 % (потенціал економії – 30 %);
- дах, підлога – 8 % (потенціал економії – 50 %);
- трубопроводи, арматура – 2 % (потенціал економії – 35 %).

Результати розрахунків технічного потенціалу енергозбереження вказують на те, що впровадження енергоефективних заходів в існуючих житлових будинках України й поліпшення енергоефективності будинків приведе до зменшення загального споживання енергії на 136 млн МВт/год. Це становить 50 % від фактичного базового споживання (272 млн МВт/год., відповідно до інформації Міжнародного Енергетичного Агентства, Energy statistics, 2008 Energy balance for Ukraine). Інвестиційний потенціал, пов'язаний з цим теоретичним потенціалом енергозбереження, відповідно до заходів можна навести у вигляді таблиці [3].

Інвестиції, пов'язані з технічним потенціалом енергозбереження в житлових будинках за заходами

Заходи	Усього, млн грн
Додаткова теплоізоляція зовнішніх стін	173 860
Нові вікна	121 600
Додаткова ізоляція дахів	101 800
Нова автоматика та терморегулююча арматура	19 700
Зміна внутрішнього освітлення	2 700
Зміна котельного обладнання на більш енергоефективне	75 400
Загальні інвестиції, Україна	495 060

Економічного потенціалу енергозбереження можна досягти, ураховуючи економічні параметри заходів з енергозбереження. Загалом це означає, що не весь технічний потенціал, наявний у заходах з енергозбереження, може бути реалізований через кілька причин. Наприклад, якщо простий термін окупності всіх застосованих заходів становитиме 5 років, то теоретично загальні інвестиції, необхідні для досягнення технічного потенціалу енергозбереження, за 1 рік становитимуть близько 29,9 млрд грн (2,6 млрд євро) [1].

Іншим аспектом, що перешкоджає інвестиціям в енергоефективність, є стримування тарифів на теплову енергію

на рівні, нижчому за виробничі витрати, що робить інвестиції в енергоефективність менш економічно привабливими. Якщо порівняти тарифи на теплову енергію в Україні і тарифи на теплову енергію, наприклад, у Болгарії, де в житловому секторі активно впроваджуються заходи з енергоефективності, то можна побачити, що тарифи в Україні в середньому в 2,5 рази нижчі. Стосовно цін на електроенергію, то вони майже в 4 рази нижчі порівняно з болгарськими.

Тариф на послуги тепlopостачання для населення з 2002 р. зріс в українській валюті на 184 %. Слід зауважити, що порівняно з твердою валютою (наприклад, євро) тариф зріс у середньому на 70 % з 2002 р. Найвище зростання можна побачити у 2007 р., коли тариф збільшився на 43 %, або з 80,77 до 115,2 грн/Гкал (з 11,7 до 16,7 євро/Гкал). З 2002 р. тариф на послуги централізованого тепlopостачання для населення був найнижчим порівняно з іншими категоріями споживачів. Населення є єдиною категорією споживачів, для якої тариф залишався нижчим за середньозважений [1].

Огляд енергетичних тарифів в Україні свідчить, що в більшості випадків поточні ставки (тарифи) є нижчими за виробничі витрати. Це є вагомим фактором у процесі приведення тарифів у відповідність до реальності і має значний вплив на поліпшення ефективності використання енергії в житлових будинках. Низькі ціни на електроенергію і газ для житлового сектору не відповідають рівню витрат на виробництво, транспортування, постачання, а тому не дозволяють енергетичним компаніям здійснити належне оновлення активів та інвестувати в поліпшення стану навколишнього середовища. Тому політика енергетичних тарифів потребує поступових змін, що дасть громадянам можливість виявляти ініціативу в заощадженні енергії, а підприємствам-виробникам – достатній залишок коштів для реінвестування.

Підприємства з виробництва енергії будуть підтримувати свою переважно монополістичну позицію на ринку, тому буде необхідно дотримуватись регуляторної політики для запобігання зловживання цією монопольною позицією. Найбільш важливою частиною регуляторних зусиль є захист соціально незахищених верств населення, що не можуть дозволити собі ринкові ціни на енергію. Для цієї частини населення мають застосовуватись цільові прямі субсидії.

Ураховуючи нинішні тарифні умови, можна сказати, що пройде ще досить багато часу, перш ніж інвестиції в енергозберігаючі заходи зможуть окупитись унаслідок збереження енергії. Оскільки тарифи в майбутньому найімовірніше зростуть, уряд України може

бути зацікавлений у спонуканні населення до інвестицій в енергозберігаючі заходи. Напрямами такого спонукання можуть стати пільгове кредитування населення для переходу на автономні системи опалювання та виділення грантів для покриття частини витрат на заходи, що вимагають удосконалення огорожувальних конструкцій будівлі, період окупності за якими є занадто довгим.

У середньому послугою центрального опалення користується 70,2 % опитаних власників помешкань, в основному мешканців будинків з кількістю поверхів більше ніж 5 [8]. Серед тих, хто вже відмовився від центрального опалення, найменше мешканців багатопверхівок. Найбільша їх частка серед мешканців окремих приватних будинків. Через масове незадоволення якістю послуг централізованого ЖКГ можна передбачити наявність запиту на перехід до автономних систем забезпечення, зокрема на автономне опалення помешкання. Серед опитаних 30,0 % заявило про свою готовність відмовитись від центрального опалення на користь автономного, 61,8 % категорично відкидає таку можливість. Найбільша частка оптимістично налаштованих щодо автономних систем опалення респондентів – серед жителів селищ міського типу і міст з населенням до 100 тис. осіб у Центральному та Західному регіонах, які проживають у родині (ще з 2 особами) [8].

Фахівці Інституту економіки та прогнозування, Інституту кібернетики імені Глушкова Національної академії наук та Інституту науково-практичних розробок комплексних систем давно вже розробили Єдину державну систему моніторингу (ЄДСМ) виробництва, постачання, транспортування, споживання та оплати за паливно-енергетичні ресурси і житлово-комунальні послуги. Ця система забезпечує безперервний нагляд за станом справ у паливно-енергетичному комплексі та комунальних комплексах, централізує збір інформації. Поки що різні міністерства здійснюють лише моніторинг окремих видів палива, енергії та послуг.

У державі існує певна розбіжність щодо енергетичних потоків, обумовлених відсутністю єдиного інформаційного джерела щодо енергетичного балансу, різними форматами балансів окремих енергоносіїв, неузгодженістю роботи органів виконавчої влади щодо формування енергетичного балансу. ЄДСМ унеможливає отримання від споживача коштів за неспожиту продукцію. За умови змінних обсягів поставок газу, опалення, гарячої і холодної води та інших житлово-комунальних послуг за них нараховується оплата без урахування фактичного споживання [5]. Лічильники, на встановленні яких нині наполягають чиновники, не рахують саме гікалорій (дали непросушений газ – лічильник утричі швидше

крутиться, йде холодна вода замість гарячої – лічильник усе одно рахує). Теплові мережі не платять постачальнику газу за неспожитий енергоносіє, тоді як споживачі платять за холодні батареї і відсутність гарячої води або тепла за пред'явленими до сплати рахунками на 1 м² чи особу. Навіть якщо в кожній квартирі поставити лічильник, нічого не зміниться, адже за витратною моделлю буде доведено, що споживачі витратили більше, ніж показав лічильник, і вартість послуги буде збільшено.

Гікалорії та гривні дозволяють створити ринкові відносини. Якщо встановити відповідні сервери, застосувати телеметрію тощо, зафіксувати відповідні ціни до обсягу, то буде баланс і це – можливість створити середньоринкову ціну, уніфікувати її. На розширеному засіданні комітету з економічних реформ 28 вересня 2010 р. Президент України підтримав ініціативу Інституту економіки та прогнозування НАН (академік Валерій Геєць) щодо розробки законопроекту про впровадження в Україні ЄДСМ. Він доручив опрацювати його у відповідних робочих підгрупах комітету.

Президент Національної академії наук України Борис Патон надіслав Президенту України Віктору Януковичу законопроект, опрацьований у Кабінеті Міністрів України. На жаль, близько дев'яти доручень прем'єр-міністра з приводу ЄДСМ так і не були виконані через відсутність контролю за їх виконанням [5].

Таким чином, як напрям вирішення енергетичних проблем у галузі можна запропонувати:

- розроблення протягом 2013 – 2014 рр. проектів законодавчих актів і нормативних документів щодо вдосконалення діяльності у сфері ЖКГ, зокрема, доопрацювання проекту та ухвалення Закону України «Про енергетичну ефективність у будівлях»;

- запровадження новітніх енергоефективних технологій і обладнання, призначених для переоснащення підприємств ЖКГ та скорочення витрачання енергетичних і матеріальних ресурсів;

- стимулювання населення державними органами управління та органами місцевого самоврядування шляхом надання пільгових кредитів і грантів для реалізації проектів енергоефективного житлового будинку з використанням таких енергозберігаючих заходів, як: індивідуальне джерело теплоенергозабезпечення (індивідуальна котельня або джерело когенерації енергії), теплові насоси, що використовують тепло землі, витяжного вентиляційного повітря і тепло стічних вод; сонячні колектори в системі гарячого водопостачання і в системі охолодження приміщення; поквартирні системи опалювання з теплотлічильниками і з

індивідуальним регулюванням теплового режиму приміщень; система механічної витяжної вентиляції з індивідуальним регулюванням і утилізацією тепла витяжного повітря; захисні конструкції з підвищеним теплозахистом і заданими показниками теплостійкості; використання тепла зворотної води системи теплопостачання для опалювання підлоги у ванних кімнатах тощо;

– упровадження в Україні єдиної державної системи моніторингу виробництва, постачання, транспортування, споживання та оплати за паливно-енергетичні ресурси і житлово-комунальні послуги, яка дозволить скласти енергетичний баланс і визначити середньоринкову уніфіковану ціну на енергоресурси.

З розглянутого вище можна зробити такі висновки:

1. Підприємства комунальної теплоенергетики завантажені лише на 70 %, значна частина котлів має коефіцієнт корисної дії менше ніж 82 %, техніка експлуатується понад 20 років, використання недосконалого й застарілого обладнання призводить до перевитрат палива на 20 % стосовно світового рівня, значного забруднення навколишнього середовища. В аварійному стані перебуває 2 434,3 км, або 11,2 % трубопроводів. Недоремонт тепломереж щорічно становить понад 45 %. Втрати теплової енергії становлять 13 млн Гкал щорічно, або 11 % обсягів відпущеної теплової енергії. Найбільш вагомим компонентом операційних витрат є витрати на паливо, що становлять 53 % від усіх операційних витрат.

2. Закон України «Про енергозбереження» є досить декларативним по суті та не пропонує механізмів для досягнення поставлених цілей. Після запровадження стандарту ДБН В.2.6-31 упродовж 2008 – 2010 рр. Україна розпочала підготовку нового комплексу норм і положень на підтримку впровадження політики енергоефективності. У нових стандартах запроваджені вимоги до енергоефективності будинків, а також класифікацію будинків за показниками енергоефективності та порядок оформлення енергетичних паспортів для новобудов і реконструйованих будинків. Однак поточні українські законодавчі положення не відображають стандартів ЄС і не передбачають повного запровадження Директиви EPBD.

3. Основними проблемами і перешкодами в реалізації реформ з підвищення енергоефективності та енергозбереження в ЖКГ є: орієнтація керівників органів місцевого самоврядування в питаннях інвестування лише на бюджет та підвищення тарифів, незацікавленість інвесторів у вкладанні коштів у проекти з підвищення енергоефективності ЖКГ, відсутність у мешканців будинків бачення перспектив щодо вирішення проблеми

енергоефективності власними силами, зменшення енергетичних тарифів порівняно з виробничими витратами, що унеможливило процеси реінвестування коштів.

4. Розроблена фахівцями Інституту економіки та прогнозування, Інституту кібернетики імені Глушкова Національної академії наук та Інституту науково-практичних розробок комплексних систем Єдина державна система моніторингу виробництва, постачання, транспортування, споживання та оплати за паливно-енергетичні ресурси і житлово-комунальні послуги передбачає забезпечення безперервного нагляду за станом справ у паливно-енергетичному комплексі та комунальних комплексах, централізацію збирання інформації, складання енергетичного балансу й визначення середньоринкової уніфікованої ціни на енергоресурси.

5. Напрямами вирішення енергетичних проблем у галузі можуть бути: доопрацювання проекту та ухвалення Закону України «Про енергетичну ефективність у будівлях»; переоснащення підприємств ЖКГ та скорочення витрачання енергетичних та матеріальних ресурсів; стимулювання населення державними органами управління та органами місцевого самоврядування до самостійної реалізації проектів енергоефективного житлового будинку та впровадження в Україні єдиної державної системи моніторингу виробництва, постачання, транспортування, споживання та оплати за паливно-енергетичні ресурси й житлово-комунальні послуги.

Список використаних джерел

1. **Житловий** сектор України: правові, регуляторні, інституційні, технічні та фінансові аспекти. Дослідження ринку. – Режим доступу : www.teplydim.com.ua/static/storage/files/files/Market_Assessment_Report%20-%20Final_UKR_2011-08-31.pdf.
2. **Землюк Г. Я.** Проблеми енергозбереження в Україні / Г. Я. Землюк, А. В. Круць. – Режим доступу : www.nauka.kushnir.mk.ua/?p=20250/2012/08/5.
3. **Зеркалов Д. В.** Енергозбереження в Україні : монографія / Д. В. Зеркалов. – К. : Основа, 2012. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM).
4. **Конструкції** будівель. Теплова ізоляція будівель : ДБН В.2.6-31:2006 : затверджено наказом Мінбуд України від 9 верес. 2006 р. № 301. – [Чинний з 1 квітня 2007 р.]. – Режим доступу : www.normativ.com.ua/types/tdoc9486.php.
5. **Любаревич А.** Лічильники не врятують ЖКГ / Анатолій Любаревич. – Режим доступу : www.epravda.com.ua/publications/2011/11/2/304138.
6. **Про енергозбереження:** Закон України від 1 лип. 1994 р. № 74/94-ВР. – Режим доступу : www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/74/94-вр.
7. **Рибачук В. Л.** Мотивація упровадження енергозберігаючих

технологій в ЖКГ // Проблемы формирования новой экономики XXI века : материалы III Междунар. науч.-практ. конф. (23 – 24 декабря 2010 года) / В. Л. Рибачук. – Режим доступа : www.confcontact.com/20101224/5_ribachuk.php.

8. Стан міського житлово-комунального господарства в Україні та перспективи його реформування очима громадян: короткий звіт про соціологічне дослідження. – К., 2009. – 65 с. – Режим доступа : www.sociopolis.com.ua/Research/Message/?id=362.

Надійшла до редколегії 12.11.13

УДК 35

Владислав ОЛЬМЕЗОВ

Донецький державний університет управління

МОНІТОРИНГ СТАНУ ПРАВОСВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН У ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Аналізуються сутність та значення поняття «моніторинг правосвідомості» у державному управлінні, технологічні та організаційні аспекти його здійснення. Висвітлюється зв'язок поняття з системою державного моніторингу в цілому. Доводиться необхідність використання глибинних технологій моніторингу стану правосвідомості громадян, які опосередковують правослухняну та правопорушну поведінку громадян.

Ключові слова: державне управління, моніторинг, правосвідомість, технології моніторингу правосвідомості.

Владислав Ольмезов. Моніторинг правосознання громадян в государственном управлении

Анализируются сущность и значение понятия «мониторинг правосознания» в государственном управлении, технологические и организационные аспекты его осуществления. Освещается его связь с системой государственного мониторинга в целом. Доказывается необходимость использования глубинных технологий мониторинга состояния правосознания граждан, которые опосредствуют правопослушное и правонарушающее поведение граждан.

Ключевые слова: государственное управление, мониторинг, правосознание, технологии мониторинга правосознания.

Vladyslav Olmezov. Monitoring of citizens law consciousness in public administration

The essence and meaning of the concept “monitoring of law consciousness” in public administration, technological and organizational aspects of its implementation are analyzed. The connection of the concept with the system of

state monitoring in whole is explained. The necessity of usage of citizens' law consciousness monitoring deep technologies that express law obedient and law offend citizens' behavior, is proved.

Key words: public administration, monitoring, law consciousness, law consciousness monitoring technologies.

Державне управління як суспільством у цілому, так і окремими його сферами та елементами завжди ґрунтувалося на певному інформаційному забезпеченні, обсяг, точність і своєчасність якого істотно визначали якість державно-управлінських рішень. З часів зародження держави та державного управління воно ґрунтувалося на звичайних життєвих спостереженнях за суспільними подіями, які здійснювали державні службовці в повсякденній практиці державного управління. Брак інформації, необхідної для державно-управлінської діяльності, на ранніх стадіях державотворення нерідко компенсувався різними ворожіннями, релігійними пророцтвами, астрологічними розрахунками тощо. Однак у міру розвитку суспільства й держави все більш увиразнювалася тенденція органів державної влади спиратися в процесі прийняття державно-управлінських рішень на логічні міркування на основі якомога повнішої, точнішої та своєчаснішої інформації.

При цьому державно-управлінське спостереження продовжує активно використовуватися і розвиватися в практиці державного управління. Натомість згадані вище архаїчні форми державно-управлінської ментальності давно відійшли в минуле й у міру розгортання цивілізаційного розвитку розвинулися численні науково обґрунтовані технології інформаційного забезпечення державно-управлінської діяльності.

Водночас із розвитком технологій інформаційного забезпечення державного управління відбувалося й неухильне ускладнення суспільства в цілому, його окремих сфер та складових, що тягло за собою постійне нарощування складності та багатоаспектності управлінських проблем. При цьому неухильне прискорення темпів соціальних змін особливо загострює проблему своєчасності надання інформації й обмеженості часових меж для прийняття управлінських рішень тощо.

За таких умов стає особливо актуальним відбір із великого розмаїття науково обґрунтованих технологій інформаційного забезпечення тих, які найбільшою мірою відповідають потребам державного управління конкретними складовими частинами та сферами суспільного життя, а також таких, які до того були б порівнянними та узгодженими в просторі та часі. Саме таким підходом, націленим на системну організацію інформаційного